

DOLF ONTMOET WIL EN WIM

Wat *Farmer seeks wife* kan, kan *Scènes* ook: internationaal gaan, uitroepeteken. Mede daarom loop ik tussen oude fabriekspanden in de buurt van de haven van Gent, op zoek naar een eskimo waarbij de theatermakers **Wilfried de Jong** en **Wim Opbrouck** zich zouden moeten ophouden.

Of eigenlijk dé Eskimo en dat is, vertelt techniekster Ferre die me opvangt, een naam die elk Belgisch kind kent, of kende. Iedereen droeg ondergoed van de Eskimo. Het pand waar al die broekjes en hempjes werden gemaakt staat er nog, maar biedt nu plek aan NT Gent. En binnen spelen Wim Opbrouck en Wilfried de Jong de allereerste doorloop van *We Free Kings*, een stuk over 'het geven of benemen van vrijheid', volgens het persbericht. Ik mag mijn klapstoeltje aanschuiven, samen met een tiental mensen die betrokken zijn bij de productie, en een stuk of vijftien studenten van de plaatselijke kunstacademie St. Joost, die tijdens de doorloop tekenen, krijten, schetsen en schilderen dat het een lieve lust heeft. Of hoe men dat in West-Vlaanderen ook zegt. Wilfried kondigt aan dat er nog niks af is, dat één tekst eerder die dag pas is geschreven en dat we er niet voor betaald hebben, dus... Dus de muziek wordt gestart, en in de zeventig aansluitende minuten word ik ondergedompeld in free jazz, flarden *weirde* funk, een gesprek tussen twee koningen op zoek naar een plek waar het beter (veiliger) is dan waar ze waren, een gesprek tussen twee herten over menselijk gedrag in het algemeen en het bijzonder, live nagespeelde sax-solo's en drum-dito's, grote protestmarsen en -kreten uit de recente historie →

en een briljante dans van mens en dranghek.

Ik zie twee mannen die het tijdens deze doorloop samen erg naar hun zin hebben maar ondertussen de grote vragen niet uit de weg gaan. Twee witte mannen die zwarte muziek gebruiken om me mee te nemen, te raken, op het verkeerde been te zetten. En twee mannen die, uiteindelijk, als de wielerliefhebbers die ze zijn, over het dranghek hangen, wachtend op de koers die in de verte nadert.

Na de doorloop spreek ik Wim en Wilfried in hun schamele kleedruimte.

Waarom nu, waarom samen?

Wilfried antwoordt met een grote grijns: 'Daar zit een heel tijdsbeeld achter. Diepe gedachtes en verbanden.' Oké, dat blijkt mee te vallen. Ze kennen elkaar, vooral, van *Ventoux*, de film naar het boek van Bert Wagendorp.

Wim: 'We ontdekten daar een gezamenlijke, onvoorwaardelijke liefde. Ik was nooit eerder met iemand op een filmset waarmee ik kon praten over Ornette Coleman en Mingus en Monk... De liefde voor de free jazz hebben we dan ook beleid, of beleden, door al 's morgens om vijf uur de muziek die wij mooi vinden over de set te laten schallen.'

Wil: 'Dan knalden wij met de boombox, naast die Ventoux... Effe wakker worden met Parker... *di-dep-ta-dep!*'

Ik zie die lol – in de jazz, in meespelen met solo's – ook in jullie doorloop. Twee volwassen mannen in een soort speeltuin waar ze precies doen wat zij willen.

Wil: 'Het is een soort eigenwijsheid. Maar we hebben wel gedacht: het moet veel méér worden. Onze uitgangspunten zijn vrij serieus, en die onderstroom van vrolijkheid en lol, daar hoef je niet bang voor te zijn. Wim komt uit een vorige voorstelling van NT Gent met Alain Platel. Heel fysiek, met heel veel dans. Wim wilde wel weer dansen. Ik schrok daarvan. Als er gedanst werd, stond ik altijd aan de kant te kijken, vroeger in de discotheek. Ik kreeg die vierkwarts er niet eens in, laat staan een driekwarts.'

Wim: 'En nu dansen we met dranghekken!'

Ik zie daarin een echo van Waardenberg en De Jong. We hebben een object, of we kopen spullen, en dan zien we daarna wel wat we er precies mee gaan doen.

Wil: 'Ja, maar ze komen niet van mij, maar van Wim. Die zegt al vanaf het begin dat hij iets met dranghekken wil. En dan

moet ik niet zeggen dat we dat niet moeten doen. Alles is open, in het maken. Als een van ons nu zegt: laten we iets doen met twee paraplu's, of met de tekst van *We zullen doorgaan*, dan is daar plek voor.'

Wim: 'Toen we wisten dat we dit gingen maken en ik een go kreeg binnen NT Gent, moesten we nog bijna drie jaar wachten. En dan is Wilfried de Jong een heel geduldig man. Maar hij ging wel aan de slag: schrijven, en mailen. Ik heb stapels mails met wéér een idee en wéér een stuk tekst. Als je al die mails aan elkaar kleeft, dan zie je al een soort voorstelling. Films, foto's, stukjes tekst, inspiratie...'

Wil: 'Dat stuurden we naar elkaar.'

Wim: 'Maar plotseling kwam er een omwenteling in de wereld. Ik was op tournee door Europa en zag letterlijk overal dranghekken opduiken. In Parijs, kort na Bataclan, het Élysée, de stations – overal dranghekken. Die dranghekken geven een soort...'

Wil: '...fake-veiligheid.'

Wim: 'Ja, een utopie van veiligheid.'

De voorstelling gaat volgens jullie vooraankondiging over het geven en benemen van vrijheid.

Wil: 'We leven in tijden van Trump, van aanslagen. Wij gebruiken het beeld van *We Free Kings* om iets over vrijheid te zeggen, maar tegelijk ook over onvrijheid. Een koning is eigenlijk nooit vrij, en als je dan twee *free kings* hebt, beperk je jezelf op een bepaalde manier nog meer.'

Wim: 'En we wisten allebei dat als je de muziek van Archie Shepp gebruikt – trouwens van alle groten uit de jazz – dan heb je het daardoor al meteen over onvrijheid en discriminatie. Daaruit is die muziek ooit ontstaan. Die muziek is geboren uit een grote woede, komt uit een tijdperk waarin het ook echt niet goed ging.'

Wil: 'Het zijn ook Black Power-jongens, hè. Archie Shepp, Max Roach, waar we die drumsolo van doen, dat komt van een plaat die *We insist* heet. Staat een zwarte vuist op die hoes.'

Wim: 'Eigenlijk zijn wij witte koningen die hulp gaan zoeken in de zwarte jazz, wij proberen in die solo's te geraken, wij proberen ermee samen te vallen. Alsof ik het gevoel heb: was ik maar een zwarte muzikant.'

Ja, was ik maar een zwarte muzikant. Maar ook: was ik maar iemand die zich durfde te verzetten tegen het racisme, het onrecht, het geweld?

'Als er gedanst werd, stond ik altijd aan de kant te kijken'

Wim: 'Eigenlijk is het een soort *tribute* aan alle protesten, alle gróte protesten. Veel mensen zeggen: we leven in een slechte tijd, maar ik denk dat 1913 ook een vrij slechte tijd was. Of de jaren zestig in Amerika.'

Ik vind het mooi, zeg ik, dat jullie met kreten, en beelden, raken aan allerlei momenten uit de geschiedenis en een breder gevoel. Dat het juist niet gaat over Trump, over de Vlaamse nationalist Bart De Wever of Geert Wilders. Het is veel symbolischer zo, dan een simpel voor of tegen. Die twee mannen aan het eind over dat dranghek geleund, dat is dan weer pure vriendschap, vind ik.

Wil: 'Mooi dat je dat zegt. Dat is ook wat wij willen maken. We leveren best veel aan, maar het is uiteindelijk ook vrij kaal. We zeggen: dit is het, doe ermee wat je wilt.'

Wim: 'Het mooie is, je mág meer met dat koningskroontje op. En voor de hardcore-toneelliefhebber: die kroontjes komen uit *Ten oorlog*. Niet voor niks dat we daaruit citeren.'

Ik voel me bevoorrecht, zoals zo vaak in het theater: als maker, als publiek en nu zelfs als interviewer. Ik praat met twee bevlogen mannen – acteurs, vrienden, koningen, dansers, jazz-freaks, stoempers waar nodig en lichtvoetige pedaleurs waar mogelijk – over die stappen van een eerste doorloop naar een eerste voorstelling naar een première. En vertel ze dat er nog één moment was dat me zeker zal bijblijven: een choreografie

waarbij het achterdoek aan verrijdbare stellingen wapperend en verwaaiend over het hele toneel gaat, met Wim aan de ene en Wilfried aan de andere kant. Een saxofoon blaast de tranen in mijn ogen en ik waan me in een kamer waar de zomerwind naar binnen waait: vrij, de koning te rijk.

Wil: 'Dat is wat wij willen. Dat het je muzikaal raakt, én poëtisch, én tekstueel. Het zijn eigenlijk allemaal schappen waar wij wat uittrekken en waar jij, in het publiek, je eigen verhaal van maakt.'

Wim: 'En het geeft ons zo veel vrijheid, het fysieke, de dans... Het is eigenlijk een dansvoorstelling.'

Wil: 'Het is ons tegenwicht tegen de *alternative facts* en het debat. Ik heb sterk de behoefte om even niet in het debat te zitten, maar op deze manier iets te zeggen. Laat mij het maar met een dans doen, of met een stilte.'

En daar hoef ik niks verder meer aan toe te voegen. Oké, een ding nog: Wim Opbrouck blijkt ongeveer het volledige Nederlandstalige trekkzak-oeuvre uit zijn hoofd te kennen, en daarin geregeld loos te gaan. Dus op de afterparty van *We Free Kings* zullen de *pikketanesies er altijd ingaan*. Want dat is natuurlijk ook een soort vrijheid. ☘

i *We Free Kings* – NT Gent - 18, 19 april Theater aan het Spui Den Haag, 20 april Rotterdamse Schouwburg en 29 april Verkadefabriek Den Bosch. Reprise in 2017/18. www.ntgent.be

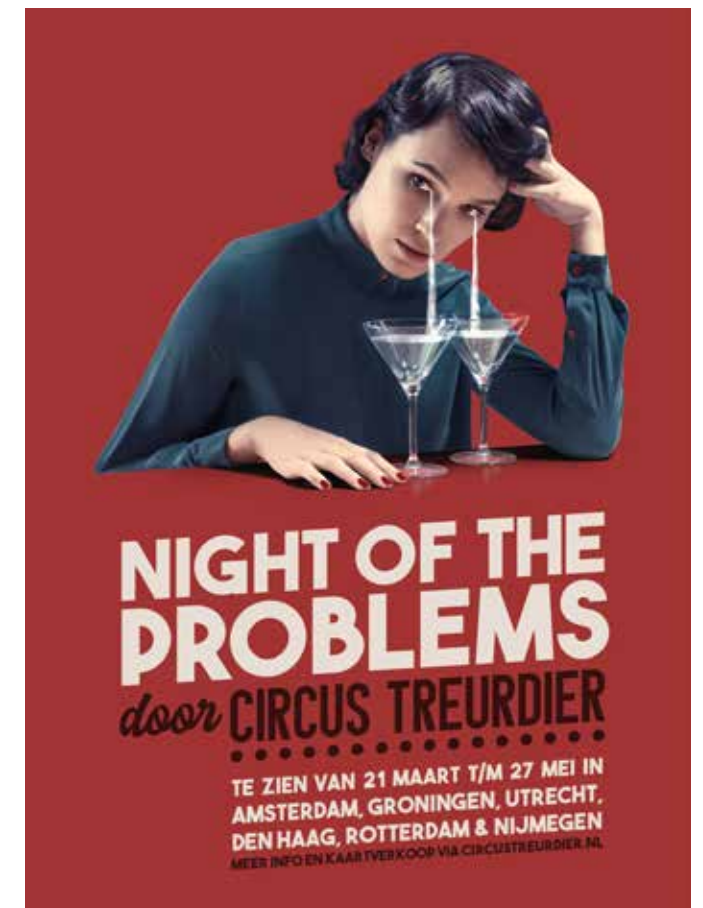

FOTO: JAN JELLE DE BOER

Jette van der Meij & Bartho Braat

GARE DE LYON

Regie: Ad de Bont | Script: Wies Venmans

Een spannend muziek- theaterstuk met historische filmbeelden over een verloren liefde die zich na 30 jaar opnieuw doet gelden.

In de theaters t/m 10 mei 2017
Voor speeldata zie: www.garedelyon.nl